

ETC**MOTET.**

🕒 2020-03-17 16:00

DAGENS ETC

Klimatforskaren Kevin Anderson: ”Svenska politiker borde skämmas”

Den ledande klimatforskaren Kevin Anderson sågar Sveriges klimatmål och förslaget till klimatlag i EU. Dagens ETC har mött professorn som inspirerat Greta Thunberg och under förra veckan var expertvittne under Preem-förhandlingarna i Lysekil.

Att Sverige, av alla länder, överväger att tillåta fortsatt utveckling av fossila bränslen sänder ut helt fel signaler. Sverige har ett ansvar att demonstrera integritet och ledarskap, dundrar Kevin Anderson.

Dagens ETC möter den brittiske gästprofessorn i hans arbetsrum på Uppsala universitet. Kevin Anderson har gjort sig känd som klimatforskaren som lever som han lär. Det är tåg som gäller när han pendlar mellan Uppsala och hemstaden Manchester. Hans raka sätt har gjort honom populär inom miljörörelsen. Under den gångna veckan har han agerat expertvittne vid domstolsförhandlingarna i Lysekil.

”Tillåt utbyggnaden och förkasta Parisavtalet, eller avvisa utbyggnaden och förändra Sveriges framtid.” Så lød slutklämmen på hans presentation i Mark- och miljööverdomstolen.

– Preem hävdar att deras ”renare” fossila bränslen kommer att minska utsläppen. Jag kan inte se några argument för det, om inte Preem köper upp smutsiga raffinaderier och lägger ner dem, säger han.

Förbättrade fossila bränslen, koldioxidlagring, framtida produktion av biobränslen. Det hjälps inte, enligt Kevin Anderson. Hur man än vänder och vrider på det så är den föreslagna utbyggnaden oförenlig med Parisavtalet.

KEVIN ANDERSON

Kevin Anderson (57 år) är gästprofessor i klimatledarskap vid Uppsala universitet och till vardags baserad vid Universitetet i Manchester i Storbritannien.

Var expertvittne under Mark- och miljööverdomstolens förhandlingar om utbyggnaden av Preemraff i Lysekil under förra veckan.

Aktuell, tillsammans med andra forskare, med en studie om Sveriges och Storbritanniens återstående koldioxidbudget i enlighet med Parisavtalet.

KLIMATSTUDIEN DÄR KEVIN ANDERSON INGÅR

Enligt studien är Sveriges återstående koldioxidbudget 280–370 miljoner ton koldioxid.

– Preems verksamhet kommer att äta upp en avsevärd del av Sveriges återstående koldioxidbudget, någonstans mellan 24 och 40 procent, säger han.

Blir tufft för Sverige

Kevin Anderson är en av de ledande forskarna bakom begreppet koldioxidbudget – alltså hur mycket koldioxid som kan släppas ut om den globala uppvärmningen ska begränsas till ett visst antal grader. Inom kort publicerar han, tillsammans med andra forskare, en studie om Sveriges återstående koldioxidbudget. Resultaten går inte bara på tvärs med Preemraffs planer. De sätter också ett stort frågetecken kring Sveriges klimatambitioner.

Sveriges nuvarande klimatmål är att nå netto nollutsläpp år 2045. Enligt politikerna är det här i linje med Parisavtalets mål att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5–2 grader. Slutsatsen bygger på en gängse bild att utsläppen i världen måste halveras till 2030 och närma sig noll 2050. Men kalkylen bygger på två antaganden. Dels att världen i framtiden lyckas suga stora mängder koldioxid ur atmosfären. Dels att världens alla länder – fattiga som rika – kan minska sina utsläpp lika snabbt. Ruckas antagandena så blir resultatet ett annat. Kevin Anderson utgår istället från att möjligheterna att suga enorma mängder koldioxid från atmosfären är begränsade. Och att utvecklingsländer behöver mer tid för att få ner sina utsläpp – vilket också förutsätts i Parisavtalet. Med de utgångspunkterna blir utmaningen betydligt tuffare för länder som Sverige.

– Den återstående koldioxidbudgeten för Sverige är i själva verket så liten att utsläppen måste kapas med minst 12–15 procent per år. Och närma sig noll år 2035, säger Kevin Anderson.

”Vi kan inte vänta”

Skillnaden är enorm jämfört med dagens utveckling. Sveriges territoriella utsläpp har under de senaste åren minskat med en knapp procent per år. Och problemet, enligt Kevin Anderson, är att det just är vad som händer i närtid som är avgörande. Så länge utsläppen ligger kvar på samma höga nivå som idag så äts den återstående koldioxidbudgeten upp i rasande takt.

– För varje år vi misslyckas så blir uppgiften tuffare. Vi kan helt enkelt inte vänta, utsläppen måste ned nu. All utbyggnad av fossil produktion går stick i stäv med den här färdriktningen. Vi behöver skyndsamt investera i fossilfri energiproduktion – inte förändra de fossila bränslena på marginalen, säger han.

Kalkylerna blir ungefär desamma för EU. Och Kevin Anderson tillhör de som kritiserar det nya förslaget till klimatlag i EU hårt. Enligt förslaget ska EU nå netto nollutsläpp 2050 och minska utsläppen till år 2030 med 50–55 procent, jämfört med 1990.

– Förslaget är helt inkompatibelt med Parisavtalet. Utsläppsmålet för 2030 är alldeles för svagt. Och det långsiktiga målet, “net zero 2050”, eller “not zero” som jag föredrar att kalla det, ger en falsk bild av utmaningen. Det som krävs är att EU:s utsläpp kapas med 75 procent till 2030. Om inte

Det motsvarar 6–8 års utsläpp med dagens utsläppstakt.

Resultaten pekar på att Sveriges utsläpp borde minska med 12–15 procent per år och närma sig noll år 2035. Sveriges nuvarande klimatmål är att nå netto nollutsläpp år 2045. Under de senaste åren har Sveriges territoriella utsläpp minskat med en knapp procent per år. Räknas utrikes transporter in så har utsläppen inte minskat alls.

Utgångspunkten i beräkningarna är Parisavtalets mål att begränsa den globala uppvärmningen till “väl under 2 grader”, om möjligt 1,5 grader.

Utgångspunkten är också att världen inte kommer att kunna suga omfattande mängder koldioxid från atmosfären i framtiden.

Den återstående koldioxidbudgeten för världen har delats upp enligt antagandet att de samlade utsläppen från utvecklingsländer (länder utanför OECD, inklusive Kina och Indien) kommer att börja minska år 2025 och närma sig noll i början av 2050-talet.

Beräkningarna gäller Sveriges energibaserade utsläpp av koldioxid, inklusive utsläpp från utrikes transporter. Jordbrukets utsläpp är inte inkluderade.

förslaget reformeras kraftigt så riskerar det att låsa in ett icke-agerande i 10–15 år och cementera ett misslyckande för hela Parisavtalet.

Ur Kevin Andersons perspektiv är Sveriges klimatlag och förslaget till klimatlag i EU ungefär lika otillräckliga.

– De är lika dåliga. Det vi ser från politiken är en slags skenhelig blandning mellan att låtsas att uppfylla Parisavtalet och samtidigt lägga fram förslag som är för svaga. Det får politikerna att se ut som om de gör något när de i själva verket inte tar utmaningen på allvar. De svenska politikerna borde egentligen skämmas över klimatlagen.

Klimatlagarna är ”inget framsteg”

Enligt Kevin Anderson är det inte okunskap som ligger bakom. Snarare en politisk rädsla som i praktiken leder till självbedrägeri.

– När jag talat med ansvariga i EU så säger de att de gör så här för att de känner att de måste. För att få alla medlemsländer att köpa förslaget så krävs skenheligheten. Vi håller alltså fortfarande på med politiskt spel. Det är 2020. Vi befinner oss i ett absolut klimatnödläge. Men vi intalar oss att vi kan hantera fysikens lagar med politiskt spel.

Prenumerera på ETC:s Klimatnyhetsbrev

Mejladress

Prenumerera

[Läs mer \(https://www.etc.se/klimat/prenumerera-pa-etcs-klimatnyhetsbrev\)](https://www.etc.se/klimat/prenumerera-pa-etcs-klimatnyhetsbrev)

Så vetenskapens budskap har fortfarande inte sjunkit in?

– Nej, det har det inte. Fortfarande erkänner man inte att ett misslyckande att få ner utsläppen här och nu kräver ännu större åtaganden nästa år. Allt du har är de här fjärran, långsiktiga målen. Så fort du accepterar idén med en koldioxidbudget så uppstår svåra politiska frågor. Som hur den ska fördelas. De frågorna vill man undvika.

Men är inte klimatlagarna trots allt ett framsteg?

– Nej, det är inget framsteg. Vi måste komma bort från det här pratet om att “det är bättre än ingenting”. Det är det inte, det är bara mindre dåligt. Hela tiden sägs att vi kan förbättra det här i framtiden. Det kan vi inte. Den framtiden finns inte. När vi väl ska göra det så kommer det att vara för sent.

Bollar med Greta Thunberg

Förslaget till klimatlag i EU har också kritiserats hårt av Greta Thunberg. Den som lyssnar på Thunbergs tal och känner till Kevin Andersons forskning slås av likheterna. Insisterandet på forskningens kärva budskap. Betoningen av vad som krävs här och nu. Det är som om Kevin Andersons ande svävat över Thunbergs retorik ända från början.

Jag utgår från att du är en av forskarna som Greta Thunberg använder som bollplank?

– Ja, det stämmer. Hon skickar en del av sina texter till mig och en mindre grupp forskare som hon litar på. Hon är som en, jag skulle inte säga forskare, men hon angriper problemen på ett akademiskt sätt. Det finns en integritet och robusthet i hennes agerande som jag välkomnar. Jag kan vara väldigt rak med vad jag tycker. Sen fattar hon själv beslut om hon vill ändra på det hon skrivit eller inte. Det är på många sätt som när jag arbetar med en kunnig, yngre forskarkollega.

Vad har Thunberg och Fridays for future inneburit?

– För mig som dunkat huvudet i väggen i 20-30 år, och det här gäller också många kollegor, så har det senaste ett och ett halvt åren varit första gången vi fått en någorlunda positiv känsla inför framtiden. Politiskt har saker inte förändrats på allvar. Ännu. Men vi har fått den här växande rörelsen. Greta Thunberg har katalyserat en ungdomsrörelse. Vi har fått grupper som Extinction Rebellion och ett engagemang i civilsamhället som befinner sig mil framför politikerna, ja, ofta också framför forskarna.

– De här grupperna är inte alltid experter på forskningen. Men de kan se dimensionerna, att det som föreslås av politikerna inte räcker tillnärmelsevis. Egentligen har de en bättre intuitiv förståelse för vetenskapen än politikerna. Och de är hederligare än många akademiker, som privat säger hur illa läget är men offentligt spinner på om hur bra vi gör ifrån oss. För mig har det varit väldigt upplyftande att se hur debatten förändrats. Hittills har det inte påverkat politiken på allvar, men jag tror att det kommer att bli så. Och det kommer att gå fortare om forskarna har samma integritet som ungdomsrörelsen. Vi har ett ansvar att vara ärliga från och med nu.

Hur ska en så pass snabb omställning få brett stöd? Fridays for future är inte de enda som växer. Under de senaste åren har vi också kunnat se en våg av högerpopulism.

– Låt mig först slå fast att jag inte är någon expert på det här. Men jag har ett djupt intresse för frågan. Jag tror att det är ett misstag att betrakta det som enbart högerpopulism. Det är något bredare. Och som jag ser det i grunden något positivt. Det handlar om människor som tidigare varit tysta och blivit åsidosatta av systemet, men som nu fått en röst.

Saknas en progressiv vision

Kevin Anderson är uppvuxen i brittisk arbetarklass i norra England. Han menar att det finns en bristande förståelse, både bland klimatforskare och politiker, för de problem som enligt honom ligger bakom de senaste årens framgångar för högerpopulistiska partier.

– Det som saknas enligt min mening är en tydlig, progressiv vision av hur en god framtid kan se ut för dem och deras familjer. Det handlar inte bara om klimathotet. Det handlar lika mycket om den ojämlikhet som vuxit fram i stora delar av Europa. I delar av Storbritannien är det riktigt illa. Och så vitt jag förstår är utvecklingen problematisk också i Sverige.

– Det som behövs är en politik som både tar itu med klimatkrisen och de här problemen. De här människorna oroar sig för sina jobb, för sina barn, att kunna få en god livskvalitet. Och då menar jag inte livskvalitet ur de förmögnas perspektiv utan livskvalitet i en högst normal, vardaglig bemärkelse. Jag tror att vi kan förena det här. Att agera mot klimathotet handlar om att få fram högkvalitativa transporter som folk har råd med. Att bygga bostäder av god kvalitet som är enkla att värma upp. Om bra och trygga jobb för att bygga 2000-talets fossilfria infrastruktur.

Räcker det för att vinna brett stöd?

– Allt det här är till gagn för en bred majoritet av befolkningen, kanske 60–70 procent. Problemet utgörs av en minoritet, säg 10–30 procent. De som står för de högsta utsläppen. Det är de som lagt beslag på en stor del av de resurser som kommer att behövas för att genomföra en grön omställning. De kommer att se problem med det här.

– Jag tror inte att det finns ett smärtfritt sätt att lösa det här. Vi måste hitta sätt att överföra resurser som idag hamnar hos en relativt liten grupp för att genomföra omställningen. Det här är inget socialistiskt argument, eller politiskt eller moraliskt, det är en fråga om matematik. Ska vi klara Parisavtalets mål så måste vi mobilisera resurser. Det påminner om tiden runt andra världskriget. Det är den typen av mobilisering av resurser vi talar om. Och vi måste genomföra det väldigt snabbt.

Det låter som en Green new deal?

– Jag har svårt att se hur vi ska kunna tackla klimatkrisen med något som inte kan beskrivas som en Green New Deal. Det är vad som behövs när det gäller omfattning och takt. Problemet är att vi måste få det på plats mycket snart. Vi har inte ytterligare fem år på oss. Och för varje år vi misslyckas så blir uppgiften svårare.

Vad skulle Sverige kunna göra?

– Sverige har en väldigt bra utgångspunkt för att klara uppgiften. Sverige är ett progressivt land, välutbildat, rikt, med låg befolkningstäthet och betydande naturresurser. Sverige har allt som krävs för att klara det – förutom politiskt mod. Det är det enda som saknas. Historiskt har Sverige visat gott politiskt ledarskap. Frågan är om dagens politiska ledarskikt kan göra det.